

СТАНОВИЩЕ

доц. д-р Соня Василева Галчева, д.м.

Педиатър-ендокринолог, Доцент към Катедра по педиатрия, Факултет „Медицина“,
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“- гр. Варна

Относно: дисертационен труд на д-р Гертана Младенова Чаушева, докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Клинична лаборатория“, организирано и проведено в Катедра „Клинична лаборатория“, Факултет „Медицина“, Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна, за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 7. **Здравеопазване и спорт**, професионално направление 7.1. Медицина и докторска програма „Клинична лаборатория“, с научен ръководител Доц. д-р Яна Димитрова Бочева, д.м.

На основание Заповед № Р-109-5/06.01.2023 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна и с решение на Научното жури на основание Протокол № 1/18.01.2023 г. съм определена да изготвя становище (на български и английски език) за дисертационен труд на тема „ЛАБОРАТОРНА ОЦЕНКА НА СЪРДЕЧНО-СЪДОВ РИСК ПРИ ЛИЦА С ДЪЛГОГОДИШЕН ЗАХАРЕН ДИАБЕТ ТИП 1 – АДИПОКИНИ, ОСТЕОПРОТЕГЕРИН, АСИМЕТРИЧЕН ДИМЕТИЛ – АРГИНИН“.

Становището е изготвено според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ -Варна.

Етапите на докторантурата са спазени, няма промяна на първоначалната тема и научния ръководител. Д-р Чаушева е представила всички необходими документи и материали според изискванията на процедурата за придобиване на ОНС „Доктор“ съгласно изискванията на Правилника на МУ – Варна.

Кратки биографични и професионални данни за кандидата

Д-р Гертана Чаушева е родена на 09.01.1987 г. Дипломира се през 2012 г. като магистър по медицина в МУ – гр. Варна (Диплома №001931/2012 г.). През 2016 г. придобива магистърска степен по „**Здравен мениджмънт**“ (Диплома №004126/2016 г.), а през 2018 г. и по специалност „**Клинична лаборатория**“ (Диплома №3917/2018 г.). В периода 01.2013 г. -04.2013 г. работи като лекар-ординатор в клинична лаборатория към МЦ „Св. Анна“ ЕООД гр. Варна. От м. май 2013 г. до момента работи като лекар в Централна клинична лаборатория към УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД, гр. Варна. От м. февруари 2017 г. до момента е назначена за асистент към Катедрата по клинична

лаборатория, при МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна. Бързо придобива компетенция за изпълнение на преподавателска дейност и адекватни професионални умения за изпълнение на дейността по дисертационния ѝ труд. Владее свободно английски, френски и руски езици. Притежава отлични комуникационни и дигитални умения. Член е на Български лекарски съюз и Българско дружество по клинична лаборатория.

Актуалност на темата

Захарният диабет е социалнозначимо заболяване, с прогресивно нарастваща честота в световен мащаб. С увеличаване на продължителността на живот на пациентите-диабетици, нараства и сърдечно-съдовия риск (ССР) при тях, превръщайки сърдечно-съдовите заболявания (ССЗ) в основна причина за смъртност при захарен диабет. Диагностичните-лечебните подходи с цел оценка на риска, скрининг и своевременна диагностика, и терапевтично поведение на връзката захарен диабет тип 1 (Т1Д)-ССЗ са инсуфициентни и неправилно базирани се на наблюдения на пациенти със захарен диабет тип 2 (Т2Д).

Оценката на ССР чрез прилагане на иновативни лабораторни биомаркери би допринесла за подобряване на диагностично-лечебните и прогностични алгоритми, с последващо намаляване на честотата на съпътстващите усложнения, брой хоспитализации и здравни разходи при всеки отделен пациент. В тази връзка научното изследване на д-р Чаушева цели да анализира информативната стойност на количественото определяне на асиметричен диметиларгинин (ADMA), остеопротегерин (OPG), адипонектин (ADNC) и лептин (Lep) по отношение на стратификацията на ССР спрямо специфични скали за оценка и хематологичните промени при пациенти с дългогодишен Т1Д.

Всички гореизложени факти, на фона на оскъдните публикации в световните научни бази-данни, определят темата на дисертационния труд като научно-актуална и с голямо значение за клиничната практика.

Характеристика, обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд на д-р Гергана Чаушева е разработен на 175 страници и е онагледен с 56 таблици и 52 фигури. Демонстрира се ясен стил, с отлично владение на тясноспециализирана терминология.

1. ***Литературният обзор*** (42 стр.) е съвременен, добре структуриран и представя актуални епидемиологичните данни за Т1Д и ССЗ, дава информация относно използвани скали за оценка на ССР при пациенти с Т1Д, в детайли разглежда нови класове лабораторни биомаркери (асиметричен диметиларгинин (ADMA), остеопротегерин (OPG), адипонектин (ADNC) и лептин (Lep), като е направен

задълбочен анализ на възможността за валидирането им при оценка на ССР с оглед подобряване на скрининга, диагнозата и прогнозата на ССЗ при пациенти с дългогодишен Т1Д. В обзора е направена отлична интерпретация на световните литературни данни, доказателство за добрата теоретична подготовка на кандидата, с познания върху темата на дисертацията и най-новите проучвания в областта.

2. **Целта и задачите** (1 стр.) на дисертационния труд са ясно формулирани, като са оформени 6 основни задачи, отговарящи на поставената цел.
3. **Материал и методи** (6 стр.). Дисертационният труд на д-р Чаушева е част от продължителна и мащабна работа по научен проект, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“ към МОН, в който участват специалисти от различни предклинични и клинични звена. Дизайнът на проучването, характеристиките на участниците (124 пациенти с Т1Д и 59 здрави доброволци) и използваните методи за изпълнение на поставените задачи и научна цел, са представени ясно и напълно компетентно от дисертанта. Работено е изцяло по правилата на добрата научна практика, след получено разрешение от Комисията по етика на научните изследвания към МУ- гр. Варна.
4. **Собствени резултати** (70 стр.). В общо 70 страници д-р Чаушева описва подробно и последователно изпълнението на всяка една от поставените задачи, водещи до изпълнението на ясно формулираната цел на научния ѝ труд. Те са добре онагледени с 56 таблици и 52 фигури, съпроводени от разбираем текст, а приложените статистически методи за анализ са правилно избрани и коректно извършени. Демонстрира се добра прогностична стойност на OPG и Lep за отдиференциране на лица и от двата пола с висок ССР, с изведени прагови стойности, които налагат провеждане на неотложни превантивни мерки. Доказва се положителна връзка между нивата на Lep, ADNC и OPG и наличието на хипохромна, микроцитна анемия при пациенти с дългогодишен Т1Д, като рискът за последните е по-голям сред мъжете-диабетици.
5. **Дискусия** (31 стр.). В този раздел на дисертационния труд д-р Гергана Чаушева прави задълбочен анализ на своите резултати, като ги сравнява с тези на други национални и чужди научни колективи. Всичко това показва доброто ниво на подготовка на дисертантката, която демонстрира познание на българската и световна литература по разглеждания проблем. Установява се откритост и критичност по отношение на някои от ограниченията на разработката, които качества лично адмирам.
6. **Изводи и приноси** (3 стр.). Последователно, ясно и в съответствие с получените резултати са формулирани 12 изводи, които следват поставените в дисертационния труд задачи. Формулирани са 10 приноси, с научно и практическо значение, като 4 от тях категорично са с оригинален характер за страната.

7. **Библиография** (14 стр.). Списъкът на цитираната литература включва 307 източници - 14 на кирилица и 293 на латиница, а 72% са от последните 10 години.
8. **Публикации и съобщения по темата** (1 стр.). Представен е списък с 2 пълнотекстови публикации и 4 участия в международни конференции. Във всички публикации д-р Чаушева е първи автор. Научната активност на дисертанта е съобразена с нормативните изисквания.
9. **Авторефератът** (108 стр.) е разработен и структуриран съобразно изискванията, като съдържанието му съответства напълно на дисертационния труд.

Критични бележки

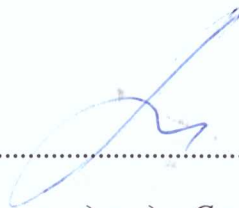
Работата е оригинална, с отлично планиран дизайн на проучването и ясно поставени цели и задачи, в резултат на което са направени изводите и са определени съществените приноси на научната работа. Важно е да се отбележи, че реализирането на дисертационния труд на д-р Гергана Чаушева е част от мащабен научен проект „Сърдечно-съдов и метаболитен риск, свързан с висцералната мастна тъкан, при пациенти с тип I захарен диабет“, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“ към МОН. Всичко това показва отговорното отношение на дисертантката, което е отлична оценка за екипа и работата на нейния научен ръководител.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за рецензиране дисертационен труд е собствена разработка на автора, която се характеризира с оригиналност, актуалност, задълбоченост и важен научно-приложен характер. Д-р Гергана Чаушева е отличен специалист, който по време на изследователската си работа е вложила много личен труд, търпение и упоритост. Разработката отговаря напълно на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Всичко това ми дава основание да дам убедено своето **положително становище** и да препоръчам на уважаемото Научно жури да присъди образователна и научна степен „Доктор“ на д-р Гергана Младенова Чаушева.

Варна, 07.02.2023 г.

доц. д-р Соня Галчева, дм